

Förändrade öppethållningstider för jouren vid Malmska

Välfärdsområdesstyrelse 21.10.2024 § 215

Beredare Sjöström Pia-Maria
Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 040 184 1597, fornamn.efternamn@ovph.fi

I samband med att hälso- och sjukvårdslagen ändrade 2018 försvann möjligheten för mindre sjukhus att ha dygnet-runt jour inom den specialiserade sjukvården. I samband med detta övergick Malmskas jour i Jakobstad till verksamhet på primärvårdsnivå. Hittills har verksamheten krävt och beviljats speciallov från social- och hälsovårdsministeriet för dygnet-runt vård, från 1.1.2025 är det välfärdsområdet som själv får besluta om verksamheten.

Malmskas jour fungerar i dagsläget som primärvårdsjour, vilket innebär att legitimerad läkare är på plats dygnet runt. Läkaren ansvarar för vården av patienterna på jouren och utanför tjänstetid också för de patienter som vårdas på Malmskas tre avdelningar. På andra allmänmedicinska avdelningar i välfärdsområdet, förutom på de som finns i anslutning till Vasa centralsjukhus, finns tillgång till läkare enbart under hvc-mottagningarnas öppettider.

Patienterna kommer till jouren på eget initiativ, på rekommendation av vårdbedömningen, eller med ambulans. Patienter som bedöms vara i akut behov av specialistvård styrs direkt till centralsjukhus, i första hand till Vasa centralsjukhus, men i mycket brådskande fall även till Karleby.

I år har i medeltal ca tio patienter per natt (kl 22-07) besökt jouren på Malmska. En stor del av besöken är inte så akuta att de behöver vård nattetid, utan kunde styras till andra tider på dygnet. Av patienterna var i medeltal 1-2 0-15 år, och 2-3 75 år eller äldre. Kvällar / nätter mellan kl 20 och 08 kommer i medeltal ca 2-3 patienter med ambulans till Malmskas jour. En stor del av dessa hade kunnat få behövlig vård hemma med tillgång till mobilt sjukhus nattetid.

Befolkningens behov av fysiska jourtjänster nattetid har förändrats under senare år. Rådgivning och tjänster på distans kan ersätta fysiska besök, efterhand tillkommer också allt fler digitala tjänster. Mobila sjukhuset kan göra vårdbedömning och ge vård hemma åt bland annat hemvårdens klienter. Det gemensamma patient- och klientdatasystemet ger nya möjligheter för avdelningens personal att vid behov konsultera läkare på en annan enhet. De som är i verkligt behov av akut vård nattetid är ofta i så dåligt skick att de är i behov av specialiserad sjukvård. Genom att utöka verksamheten för det mobila sjukhuset att även ge vård nattetid kunde en god servicenivå behållas i norra delen av välfärdsområdet, även om jouren på Malmska inte är öppen nattetid.

Kostnaderna för att upprätthålla nattjouren på Malmska består främst av lönekostnader för läkare och vårdpersonal på jouren, därtill tillkommer kostnader för röntgenskötare i beredskap. Kostnaderna som hänför sig till vården av patienterna (te.x. undersökningar och läkemedel) påverkas av hur stor del av patienterna som istället sköts på jouren andra tider på dygnet. Ifall jouren, istället för dygnet runt, är öppen t.ex. kl 8-22 alla dagar är inbesparingen i läkarkostnader (delvist egna läkare, delvist köptjänst) ca 700 000 €/år. Därtill ger avslutande av röntgenskötarens beredskap nattetid en viss inbesparing, dels. Att flytta vårdpersonal-resursen till mobila sjukhuset bedöms vara en kostnadsneutral förändring.

Ifall jouden på Malmska inte längre är öppen nattetid är det viktigt att tillräckligt väl informera befolkningen om vikten att kontakta vårdbedömningen innan jourbesök och att i de fall det är möjligt uppsöka vård under andra tidpunkter. Vårdbedömningen har också möjlighet att boka in patienten för besök under tjänstetid.

Naturligtvis finns ett visst behov av jourtjänster på primärvårdsnivå nattetid även i fortsättningen, som behöver skötas på samjouren vilket orsakar vissa alternativkostnader. Å andra sidan gör utökning av mobila sjukhuset, så att det fungerar även nattetid, att patienter som annars uppsökt jouden och eventuellt tagits in på avdelningen kan skötas i eget hem eller på egen boendeenhet vilket i sin tur sparar kostnader.

Jouden har endel patienter som övernattar på jouden för observation eller i väntan på avdelningsplats. För dem behöver i såfall ordnas plats på Malmskas avdelningar. Föreslås att öppettiderna på jouden vid Malmska i Jakobstad ändras till kl 07(089-22 alla dagar.

Välfärdsområdesdirektör Kinnunen Marina

Föreslår att styrelsen

- antecknar tjänsteinnehavarnas beredning till kännedom. Innan beslut tas i ärendet begär välfärdsområdet utlåtande av berörda kommuner och påverkansorgan och genomför en medborgarenkät om föreslagna förändringar. Därtill beaktas samarbetsförhandlingarna som avslutas 4.11.2024 och
- besluter om ärendet vid sitt möte 25.11.2024

Beslut:

Förslaget godkändes.

Antecknades till protokollet att styrelsemedlem Mervi Rantala anmälde jäv i enlighet med förvaltningslagen 28 § 5 mom. och var utstigen under ärendets behandling.

Paragrafen justerades omedelbart.

Distribution

Välfärdsområdesstyrelse 25.11.2024

5590/00.01.02.01/2024

Beredare

Sjöström Pia-Maria

Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 040 184 1597, fornamn.efternamn@ovph.fi

Välfärdsområdesstyrelsen har diskuterat öppethållningstiderna för jouden vid Malmska vid sitt möte 21.10.24, § 215. Styrelsen har begärt om utlåtanden av kommunerna i norra delen av välfärdsområdet och utfört en befolkningsenkät om de förändringar i servicenätet som ska genomföras inom ramen för framtids- och anpassningsprogrammet. En sammanfattning av befolkningsenkäten behandlas vid detta möte under § 256. De lagstadgade påverkansorganen hörts i ärendet.

Jakobstad, Pedersöre, Larsmo, Nykarleby och Kronoby har avgett utlåtanden i ärendet. Utlåtande från dem och från välfärdsområdets ungdomsfullmäktige, äldreråd, rådet för personer med funktionsnedsättning som bilaga.

Staden **Jakobstad** motsätter sig förslaget att stänga jouden på Malmska nattetid och ställer sig skeptiskt till att man genom att stänga nattjouden vid Malmska verkligen kan uppnå så

stora besparingar. Invånarna förväntas nattetid i första hand söka sig till Soite för vård, vilket är ett dyrare alternativ för välfärdsområdet. Man framhåller också att en jourmottagning nattetid framför är allt en stor trygghet för invånarna i Jakobstadsregionen och kan också avlasta sjukhusen i Vasa och Karleby genom att hantera mindre akuta fall. Det mobila sjukhuset, som planeras utökas för att ge service också nattetid bedöms inte tillräckligt kunna ersätta jouden, då läkarbemanning saknas i teamet. Om nattjouren avslutas har patienten vid allvarigare fall och livshotande skador en lång väg till en jourmottagning och ambulansen kan då inte användas för andra eventuella brådskande uppdrag på ett bra tag. Eftersom ingen läkare ingår i det mobila sjukhuset kan det mobila sjukhuset närmast göra vårdbedömningar och ge vård hemma åt hemvårdens klienter.

Pedersöre kommun motsätter sig en stängning av jouden nattetid. Ifall Malmska jouden stänger kan en nattlig blessyr, eller annan skada eller åkomma behöva åtgärdas endera i Vasa eller Karleby ifall den mobila enheten är upptagen under flera timmar. Man är också oroad över att ambulanstransporterna också för lindriga fall ökar, vilket skulle sänka akutberedskapen i regionen. Man betonar också att en jourmottagning även nattetid känns som en stor trygghet för invånarna i regionen och stängning av den påverkar Jakobstadsregionen som helhet klart negativt. Malmska jouden kan även ses som en avlastning för sjukhusen i Vasa och Karleby genom att hantera mindre akuta fall. En stängning av jouden i Jakobstad får även konsekvenser för Mellersta Österbottens välfärdsområdes jour genom att patienttrycket ökar, vilket kräver högre beredskap och samtidigt ändå orsakar kostnader för Österbottens välfärdsområde. Dessutom bör tillgången på service på både svenska och finska kunna tryggas.

Larsmo kommun motsätter sig en nedläggning av jourverksamheten vid Malmska nattetid. Kommunen anser att mobila sjukhuset, vars verksamhet avses utökas för att trygga servicen nattetid i norra delarna av området ändå inte täcker hela jourverksamheten och att den också innebär en kostnad. En begränsning av joudens öppethållningstid bedöms öka användningen av jourtjänsterna via Soite också övriga tider på dygnet. De bedöms i sin tur kunna leda till att också den fortsatta vården ordnas som köptjänst med ökade kostnader för välfärdsområdet som följd. Kommunstyrelsen konstaterar också att Malmska jouden är en avlastning för sjukhuset i Vasa genom att hantera mindre akuta fall och en viktig service för invånarna i norra delen av området. En stängning av jouden på Malmska begränsar tillgången till jourtjänster för Larsmo kommuns invånare nattetid och kan skapa en större otrygghet bland befolkningen.

Nykarleby stad konstaterar att en stängning av Malmska jouden i Jakobstad påverkar Jakobstadsregionen som helhet väsentligt och Jakobstad i synnerhet. Det ställer i så fall högre krav på avdelningsvården i Jakobstad samt även på Mellersta Österbottens välfärdsområdes jour. Om beslut om en stängning tas är det viktigt att Österbottens välfärdsområde försäkras sig om att telefontjänsten för vårdbedömning är känd och fungerar samt att mobila enheten i tillräcklig grad kan upprätthålla patientsäkerheten i hela norra området och är resurserad så att inte ambulanserna överbelastas

Kronoby kommun konstaterar att en stängning av Malmska jouden i Jakobstad inte nämnvärt påverkar kommunen, då befolkningen pga avstånden främst söker hjälp hos Mellersta Österbottens välfärdsområdes jour. En stängning ställer höga krav på att jouden i Mellersta Österbottens välfärdsområde ska ha en tillräckligt hög beredskap för fler patienter och att service alltid ska kunna fås på både finska och svenska samt också engelska. Kommunen anser att det är viktigt att Österbottens välfärdsområde försäkras sig om detta innan beslut om en eventuell stängning tas. Kommunen framhåller också att det är viktigt att trygga att avdelningsvården sker i Karleby (om klienten så önskar) i enlighet med gällande samarbetsavtal i fall att avdelningsvård krävs efter jourbesöket. Ifall nattjouren stängs anser kommunen att det skulle vara motiverat att förlänga öppethållningstider både morgon- och kvällstid (t.ex. till kl. 7–24).

Ur **ungdomsfullmäktiges** utlåtande framgår att förslaget är en källa till oro för många, eftersom möjligheten att åka till akuten för att få vård upplevs som en säkerhetsfaktor. En

kort resa till akuten på natten upplevs som säkrare än att vänta på en ambulans. Dessutom ses ett bra samarbete med Karleby som viktigt, eftersom avståndet till Karleby för många är kortare än till Vasa. Man konstaterar också att i de sydligaste kommunerna måste människor redan mer än 100 km till Vasa.

Rådet för personer med funktionsnedsättning anser att en stängning av jouren nattetid i Jakobstad försämrar invånarnas tillgång till vård i det norra området och man ifrågasätter att den beräknade kostnadsinbesparingen uppnås. En stängning av jouren nattetid innebär också att tryggheten går förlorad. Om jouren i Jakobstad stängs nattetid kommer merparten av dem som inte är målgruppen för mobila sjukhusets verksamhet att vända sig till Soite (Karleby), vilket föranleder direkta kostnader för Österbottens välfärdsområde, därtill ifrågasätts språkkunskaperna i svenska vid Soite. Ambulansfärderna till Vasa kan också komma att öka, vilket föranleder ökade kostnader.

Äldrerådet säger i sitt utlåtande att de förstår behovet av förändring i verksamheten och önskar att mobila sjukhuset och övriga tjänster stöder förändringen. Utifrån inkomna utlåtanden, kommentarer och frågor görs vissa förtydliganden i beredningstexten. Det behöver betonas att jouren vid Malmska är en jour på primärvårdsnivå. Patienter med potentiellt allvarliga sjukdomstillstånd som kräver akut behandling, t.ex. bröstsmärtor, svår andnöd, nedsatt medvetandenivå, förlamningssymptom eller skador som kan kräva operativ behandling ska få vård direkt på centralsjukhus, ambulansen ska inte heller föra dessa patienter via jouren vid Malmska.

Ambulanstjänsternas tillräcklighet Ur första vårdens statistik för 2023 framgår det, att i jämförelse med de övriga delarna av välfärdsområdet, så transporterar ambulanserna i Jakobstadsområdet en större andel patienter till jourmottagning (Malmska eller centralsjukhus) än i välfärdsområdets övriga delar. Detta är en tydlig indikator på att det finns patienter som skulle ha stor nytta av mobilt sjukhus där patienten kan få behövlig vård direkt hem och inte överhuvudtaget behöver transporteras till jourmottagning. Då totalt drygt 2700 patienter kom med ambulans till Malmska 2023 skickades ca 1050 patienter därifrån vidare till centralsjukhus. Därtill remitteras årligen ca 900 patienter till centralsjukhus med annan typ av transport. Vid en stor del av ambulanstransporterna till Malmska torde alltså dessutom patienten egentligen ha behövt föras direkt till centralsjukhus. 2023 transporterade ambulanserna i norra området i snitt 1,8 patienter / natt till jouren på Malmska. Bedömningen är att i snitt 1 patient / natt av i framtiden skulle behöva transport till centralsjukhus. Den nattliga belastningen på ambulansen i Nykarleby är låg och befintlig ambulansresurs räcker för att klara av en viss beräknad ökning av transporter.

Mobila sjukhuset, Lisa, betjänar i dagsläget hemvårdens och boendeenheterna klienter i norra (kl. 13-20) och mellersta delarna av välfärdsområdet. Hemvården eller boendeenheten kan vid behov kontakta Lisas sjukskötare och de kan antingen ge råd via telefon eller uppsöka patienten och undersöka och ge viss vård på plats. Vid behov kan sjukskötarna konsultera läkare. Av kontakterna till Lisa har drygt 70% kunnat skötas utan att patienten behövt uppsöka jouren. Därtill kan nödcentralen (112) numera i hela välfärdsområdet förmedla icke-brådskande larm till första vårdens vårdbedömning som kontaktar patienten per telefon. I drygt 40% av dessa fall har man kunnat undvika att ambulans alls behövt skickas. Från årsskiftet utvidgas Lisa verksamheten till att omfatta hela befolkningen i välfärdsområdet, Lisa kan då kontaktas dels via jourhjälpnummern (116 117) och dels via första vårdens vårdbedömning. Om jourens öppettider förändras skulle personalresurs överföras till Lisa, så att verksamheten i norra delen av välfärdsområdet kunde betjäna också nattetid. Mobila sjukhuset kan inte ersätta behovet av ambulanstjänster för personer med potentiellt livshotande tillstånd som kräver akuta sjukvårdsinsatser.

Jourverksamhet dygnet runt i närområdet ger befolkningen en känsla av trygghet, även om man sällan har behov av tjänsten i fråga. Ur inkomna utlåtanden och enkätsvar framkommer dels att man ser tillgång till jouren som en möjlighet att smidigt sköta ärenden

även nattetid, också sådana där vårdbehovet inte är så akut att det inte kunde vänta till morgonen. Dels framhålls jouren som ett ställe att kontakta vid akuta livshotande tillstånd, en beredskap som dock inte finns på en jourmottagning på primärvårdsnivå, i synnerhet inte nattetid. I dessa fall är det ambulans som ska tillkallas och transporten ska ske direkt till ett sjukhus med beredskap för specialistvård 24/7. Behovet av tydlig information och patientstyrning - både gällande hänvisning till vård dagtid och styrning av ambulanstransporter- framkommer tydligt och behöver förbättras oberoende beslutet om jourens öppethållningstider. Sannolikt är dock att en jourmottagning som är öppen dygnet runt även i fortsättningen delvist också kommer att uppsökas av patienter som inte har ett så pass akut vårdbehov.

I framtiden skulle jouren på Malmska vara öppen från tidig morgon till sen kväll. Oberoende av tid på dygnet ska alltid vårdbedömningen kontaktas innan besök på jouren ifall vårdbehovet inte är så akut att ambulans behöver tillkallas. Utifrån bedömning av vårdbehovet kan patienten få egenvårdsråd eller vård på distans, få en tid till mottagning senare, få vård via mobila sjukhuset eller i vissa fall uppmanas att uppsöka centralsjukhus redan under natten. Enligt ikraftvarande samarbetsavtal med mellersta Österbottens välfärdsområde har befolkningen i Österbotten rätt att anlita jouren vid Soite om vårdbehovet så kräver.

Välfärdsområdesdirektör Kinnunen Marina

föreslår, att styrelsen beslutar att öppettiderna för jouren på Malmska ändras till kl 7(8)-22 från 1.3.2025. Personalresurs överförs så att mobila sjukhuset kan utvidgas till att betjäna även nattetid.

Beslut:

Distribution